

Huiswerkopdracht Goudologie II 'De Goudse kloosters' voorjaar 2014 februari 2014

Vraag 3

Clarissenklooster:

- Wanneer ontstond dit klooster
- Is bekend waarom dit klooster gesticht is?

**Door: Maria Franken
Annemiek Zoontjens**

Ontstaan van het Clarissenklooster (Maria Franken)

In 1466 bezoekt Karel de Stoute (dan nog Graaf van Charolais) Gouda en geeft in samenspraak met enkele vrome personen in de stad bevel tot stichting van een vrouwenklooster waarvan de bewoonsters de derde regel van Franciscus moesten volgen maar wel de drie klassieke kloostergeloften zouden doen: armoede, kuisheid en gehoorzaamheid.

Zoals vaker bij de stichting van een klooster speelden rijke weduwen een belangrijke rol: in dit geval Russent Hobbe Saboutszoons en Aleid Pieter Boscopers.

De schutspatroon was Sint Clara waaruit blijkt dat het klooster van het begin af aan bestemd was uit te groeien tot een Clarissenklooster.

Sint Clara is de vrouwelijke tak van de Franciscanen.

En zo zouden de "Grauwe Susteren" op 30 september 1490 hun hoogtijdag beleven.

Toen verrichtte Henricus de Brica, vicaris provinciaal van de Observanten van de Keulse Provincie de officiële opening van hun convent hetgeen gepaard ging met grote plechtigheden.

Clarissen uit Antwerpen waren naar Gouda gekomen om de zusters de regels te leren.

Achtergronden van stichting van het Clarissenklooster (Annemiek Zoontjens)

De initiator tot de stichting van het Clarissenklooster was dus Graaf van Charolais (later Karel de Stoute) samen met Goudse rijke weduwen. Hiermee is het waarom van de stichting van het klooster echter niet beantwoord.

Een direct antwoord heb ik ook niet kunnen vinden.

Wel heb ik informatie gevonden over de factoren die van invloed zijn geweest op de stichtingen van kloosters in Gouda.

In hoeverre deze specifiek meegespeeld hebben bij de stichting van het klooster van de Clarissen weet ik niet.

1. Over de context van de kloosterstichtingen in Gouda (en in Holland) heb ik informatie gevonden bij Goudriaan.
Goudriaan (In Goudriaan, Koen, Gouda en Moderne Devotie, Historisch Tijdschrift Holland 27 (1995) 119-141, legt verbanden tussen de vroege kloosterstichtingen (eerste helft 15^e eeuw) en de invloed van de Moderne Devotie in Gouda, en daarnaast een breed religieus reveil ook op andere terreinen dan het kloosterleven, en ook met specifieke Goudse omstandigheden. Bij deze laatste beïnvloedingsfactor voor het stichten van

kloosters wijst Goudriaan op de positieve houding van belangrijke families en van de magistratuur van Gouda tegenover kloosters.

Over deze laatste factor voor het ontstaan van kloosters, noemt opnieuw Goudriaan, het bewust godsdienstige leven van de leken en de inkeer en boetedoening waartoe zij maar in beperkte mate in staat waren, gezien de overige verplichtingen in het dagelijks leven. De kloosterlingen hadden wel voldoende/veel tijd voor gebed en boetedoening en hadden een plaatvervangende functie voor de leken hiervoor. Ook werd een klooster door rijke burgers wel gezien als een geschikte laatste rustplaats (Goudriaan, K, Duizend jaar Gouda, een stadsgeschiedenis, blz. 192 en 200)

2. Naast de Moderne Devotie, of misschien beter in het verlengde daarvan, vormt de observantiebeweging binnen de franciscaanse orde, later een belangrijke impuls voor het stichten van kloosters. De observantiebeweging streefde ernaar de oorspronkelijke regel van Sint Franciscus in alle gestrengheid toe te passen. De clarissen in Gouda worden met deze stroming in het franciscanisme in verband gebracht. (Wim Denslagen, *Gouda. Waanders, Zwolle / Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist 2001*)
3. De Bourgondiërs, waaronder Karel de Stoute, waren ijverige bevorderaars van de observantiebeweging. Daarmee hadden ze politieke overwegingen. In het artikel: Hendrik Herp: observant en mysticus. *De 'Spiegel der volcomenheit' (ca. 1455/1460) in nieuw perspectief*. Door Anna Dlabáčová*, vond ik daar het volgende over:

'Naar de mening van de landsheren had de vestiging van een striktere kloosterorde binnen een stad grote spirituele waarde voor de stedelijke samenleving. De prediking en pastorale activiteiten van de observanten zouden de persoonlijke religiositeit en morele standaard van de stedelijke bevolking ten goede komen.

Met hun stimulerende optreden probeerden de Bourgondiërs ook de macht van de niet hervormde, rijke kloosters in de steden te doorbreken en de hertogelijke macht te versterken. In de steden waar de hertog een kloosterhervorming steunde, kreeg hij voet aan de grond: de observanten voelden zich immers door de verleende steun in zekere mate verplicht aan de hertog. Hierdoor hadden de observanten een sterkere band met de landsheer dan met de stad. De hervormingsbeweging paste daardoor uitstekend binnen de politieke ambities van de Bourgondiërs om hun macht te centraliseren'